

zuzana brabcová

voliéry

zuzana brabcová / **voliéry**

voliéry

zuzana brabcová

druhé město / brno 2016

© Zuzana Brabcová, dědicové — Sára Mirošovská, 2016

Illustrations © Rybka Černá, 2016

© Druhé město — Martin Reiner, 2016

isbn 978-80-7227-381-2

Richiemo

Den je skříňka s tajným dnem.

Richard Weiner

20. prosince 2011

Přichází kolem čtvrté páté odpoledne, rozsedí se kolem sedmé a v noci pak panuje. Je tomu tak po léta, nepamatuji se, že by to bylo někdy jinak. Den zasvěcený nevycházení je notový zápis melodie, kterou nikdy nikdo nezahrál. A je-li nutné přece vyjít, pak na lidech, které mójím, tkví pel, skleněná námraza, která znejišťuje jejich obrysy; mohu si představovat, že nejsou, a proto je milovat. Vše existující: jen ruší, kazí, jako kdyby někdo posprejoval Noční hlídku.

Předevčírem zemřel Václav Havel. Ve spánku, v dopoledních hodinách. Neapanuje tedy jen v noci.

21. prosince 2011

„Pani, já to vobřečela! Měla sem ho moc ráda!“ řekla žena, od níž jsem si na Andělu kupovala Nový prostor.

Bylo na nule, neměla rukavice. Celý den bylo na nule, celý den neměla rukavice, celý den se šourala po zastávce sem a tam.

„Proč nemáte rukavice?“

„Sou drahý,“ odpověděla.

Chyběly jí taky zuby, nahoře i dole.

Jsou ještě dražší.

Šla jsem za roh na vánoční trh a koupila jí rukavice. Rozzá-

řila se kulatou prázdnotou v tváři, zatímco mě zkroutil odpor k vlastním gestům, a sevřela jimi lačně krk Vánoc.

22. prosince 2011

Nejenom na lidech, i na věcech, ten pel, a mezi mnou a jimi strmí zrcadlová hradba, vetknutá pravoúhle v rám. Krám cinká, voní františkem.

Stála bych za záclonou a hodiny a hodiny pozorovala, jak Míra s Bobšem driblují balonem, statický obraz v pohybu, ale nemám záclonu.

Utřu prach a podívám se do slovníku: „Mikroskopické částčky hmoty minerálního nebo organického původu vznikající odrolováním a usazující se jako nečistota.“

Něco se děje. Něco se chystá. Něco není v pořádku.

Někdy

„Dejte mi cigáro, pani!“

Někdy strach, abych v druhých nezmizela jako hrst sněhu. Dám té staré cikánce cigáro.

„Dejte mi peníze, aspoň drobný, že sou ty Vánoce!“

Dám jí padesátikorunu.

„A vrásky, dejte mi vrásky!“

Vyjmu je jednu po druhé, vrásky z tváře, snop použitých párátek. Vhodí si je do obrovské kapsy a na poslední chvíli vyskočí z tramvaje.

V obličejí mi nezůstane dočista nic — je jako rozválené těsto, přiložit formičku, zarýt a vykrojit hvězdu.

Vejdu do restaurace, poprvé sama, jmenuje se Hlubina. Jakýsi opilec si ke mně přisedne a jeho oči mi vplují do mozku jako do krvavé kádě plné kaprů.

„Bojíte se stárí?“ zeptá se.

Neobyčejně rychle a věčně se spolu opijeme a on pak před hospodou močí na pneumatiku landroveru, jenž zalehl celou ulici jako obří náhrobek.

Je vyhlášen třídní státní smutek. V noci, v hranicích jejího panství, zapnu počítač a čtu, co je napsáno v bublině v pravém dolním rohu: *Váš systém může být ohrožen*. Rázem zaslechnu vprostřed hlavy věty, nepatří mi a netuším, kde se vzaly: „Chtěl bych najít základní etické pojmy, pod jejichž úhlem bych měřil svůj život, jsem však fascinován temnou linií myšlenek a citů. Přecháním svou vlastní soustavu neznámým směrem.“

Den státního smutku

Vracím se domů, chodbou kolem sklepů, bydlím v suterénu. Nade mnou se automaticky, jedna po druhé, rozsvěcejí žárovky. Vtom spatřím, jak se směrem ke mně sune po betonu had. Strne. Strnu. Vztyčí hlavu, plochou a skvrnitou. Ostražitě se pozorujeme, žárovky sotva slyšitelně syčí. Najednou sykot rozpoltí kvil polední sirény a město znehybní v minutě ticha za zemřelého. Tiché kroky se blíží chodbou. Muž střelhitě přitiskne vidlici hadovu hlavu k betonu a pak ho vynese do výše.

„Promiňte, moc se omlouvám... asi vás vyděsil... utekl mi z terária... dveře na chodbu byly otevřeny...“

Už chápu, co znamenají ty divné rány, které se čas od času ozývají seshora. To soused zabíjí pro hada laboratorní myši úderem o stůl.

Někdy

se úzkost podobá jeskyni, v níž průvodce monotónním hlasem popisuje vznik stalagmitů a stalaktitů,

jindy

je těsná a přiléhající jako kůže.

A v tyto dny

přijela Alice. V tváři měla docela jiné věci, než když před půlrokem odjížděla, ty věci byly zarážejícím způsobem oblé, bez hran. Představila jsem si, jak běží se svými psy po pobřeží, kde se blížká i vzdálená stavení podobají vejcím.

Sedla si do proutěného křesla, začla si balit cigaretu, ale hned zase vyskočila a běhala po pokoji a roztančila se a gestikulovala, zase si sedla. Její tělo, náhle tak konkrétní a zřetelné, bylo neustále v pohybu, ve víru, v kroužení kolem té abstraktní sochy, v níž se za těch pár měsíců proměnila její matka.

„Každý ráno musíme dva kilometry pro vodu a zase zpátky a na záchod chodíme do lesa, vyhrabeme díru a zas ji zahrabeme...“

Smála se! Šťastně se usmívala nad uloupeným cárem ráje, nad tou iluzí, kde z hvězd nevisela splachovadla a záře monitorů rozslápla pata temnoty.

Slyším hlas, hlas Alice se ke mně blíží po laně jako provazochodec: „Devadesát procent bohatství téhle planety vlastní jedno procento jejích obyvatel.“

Po podlaze tam a sem, rozvířený její chůzí, běhal chuchvalec prachu a nabaloval na sebe další a další vrstvy času.

A v tuto noc

jsem si otevřela diskuzi pod jedním článkem o V. H.

„Ať jim shnije v penálu, ten starej chrchla.“

Cośi se hnulo ode dna v stoupě světa a hihňavě hýklo. To v mračnu kalu hnus se hnul, v tiché a svaté noci.

Vteřině se zježila srst,

přikrčila se a štekla. Čtyři komunističtí poslanci odmítli uctít ve Sněmovně památku prvního českého prezidenta, v čele se šéfkou pražských komunistů Martou Semelovou, která naopak pogratalovala národu, že se zbavil škůdce.

Marta Semelová byla třídní učitelkou Alice na prvním stupni základní školy. „Vaše dcera je nesmírně talentovaná, jednou z ní něco bude,“ řekla a zakryla Alici věštecky hlavu dlaní.

Znamená snad něco prorocké gesto komunistky? Štěk, zježenou srst, ostatný škleb? Ne. Neznamená to vůbec nic.

Alice

vstupuje do lesa. Chce se zúčastnit tryzny za zesnulého prezidenta. Les je však liduprázdný, jen zdálky, která je dálkou v čase, nikoli v prostoru, sem dolehne zaržání kladrubského koně. Alice chvílemi poskakuje v borůvčí, jsou jí dva roky, chvílemi se sotva belhá, stařena, kterou se teprve stane — ne a ne se na té cestě trefit do svého věku.

„Je ti třiaadvacet!“ křičím za ní. Neslyší mě. Možná proto, že stromy kolem ní rostou obráceně, korunami tkví v zemi, zatímco pletence kořenů se vzpínají k nebi. Neslyší mě: neboť ten les je v mém břiše a ona se ještě nenarodila.

Štědrý den 2011

Pokaždé když zemře nějaká význačná osobnost, přikreslí máma do encyklopedie k jejímu jménu křížek. „Udělala jsem křížek!“ hlásí už v předsíni a po rtech, které se otevírají a zavírají osmaosmdesát let, se jí rozeběhne sotva znatelný, tenký stín úsměvu. Nesnesu to. Vyjdu na balkon a zapálím si cigaretu. Naproti na balkoně stojí žena přibližně v mém věku a zapaluje si cigaretu. Není jasné, obě se roztřeseme zimou, kdo je odraz v zrcadle a kdo stojí před ním. Přes jícen dvora, od ženy ke mně a ode mě zpět k ní, fofrem létají překřížené třísky, tenké vánoční svíčky a špejle, matčiny křížky.

Z podlahy balkonu zvedám ohromný těžký hrnc s bramborovým salátem.

„Smrt je jen kus života těžkého,“ vzdychne máma verš svého oblíbeného básníka a zálibně listuje od jednoho křížku k druhému.

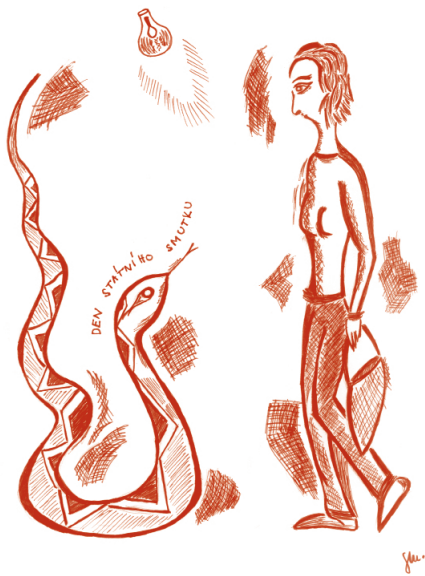
Prsty trhají vánoční papír, všimnu si, že mám na hřbetě ruky hnědé skvrny, loni tam ještě nebyly. „Bojíte se stáří?“ Vosk slzí, na háčku se chvěje v hnízdě jehličí lehounká, dutá koule.

V té kouli sedíme za stolem: sestra Naďa, její manžel, neteř se sotva narozeným jezulátkem v náručí, jezule řve, purpuru přebíl smrádek, máma a Alice.

Pořád nemohu uvěřit tomu, že sedí vedle mě a že se jí mohu dotknout, obejmout ji. Ještě koleda, ještě přípitek — a pak už všichni s chutí zakrojíme do hada, svinutého úhledně na talířích do spirály.

A jednoho zimního dne

je to přesně 428 dní, co jsem bez práce. 31. října 2010 jsem v souladu s ustanoveními zákoníku práce dostala výpověď z dů-

vodu nadbytečnosti. Po formální stránce proběhlo vše bezchybně — dvouměsíční výpovědní lhůta plus tři platy odstupného. Leckterý přízrak na Andělu ověšený svým majetkem v igelitových taškách by mi mohl závidět. Ještě stále kupuji prodavačkám Nového prostoru rukavice. Ještě stále platím faktury za plyn. Ještě stále se mohu opít za své s cizím člověkem.

Můj kamarád a šéf se začal naplno věnovat hokeji. Jenom kvalitní brusle značky Bauer stojí 7499 korun. Většinu dne trávil na ledu. Většinu času probruslil. Buď sám, nebo jako doprovod svých synů, proměněných výzbrojí v dva malé golemy. Kvalitní chrániče holení značky Easton stojí 2699 korun a deset společně strávených let roztálo jak hrouda másla na slunci, mastně a trapně.

Od té doby mě však věrně provází slečna Linda Řádná, je tu se mnou co věrná družka v ekonomickém nečase, karabinka vbitá do skály v sociální trhlině, a jak mi tak sedíc za počítačem nastavuje svůj křehký profil, lne její profil a vpíjí se a vsakuje do světla vrženého bůhví odkud, do malého tvrdého černého kulatého světla, které mě zasáhlo rovnou mezi oči jak puk.

„Něco nového?“

„Bohužel nic.“

Ale neztrácíme optimismus, ani ona, ani já, je tu přece akční plán uchazeče o zaměstnání. Vytiskne mi tři čtyři nabídky práce, beru všechno. Do tří dnů musím přinést potvrzení, že jsem i tam nadbytečná, jinak mě slečna Řádná vyškrtne z evidence.

Biletářka. Chci dělat biletářku!

Linda zvedne oči ke stropu, až z ní zbydou jen bělma. Podobá se v té chvíli barokní světici v extázi, asi jsem se do ní trochu zamilovala.

Pan Herbert Klein, a to mi vyrazí dech, mi oznámí, že jsem byla zařazena spolu s dalšími tři sta dvaceti osmi uchazeči do

výběrového řízení. Musím ovšem vyplnit dotazník. Dotazník na biletářku má devět stran. Nevěřím svým očím, když narazím na jednadvacátou otázku: „Co považujete za smysl svého života?“

Chodba úřadu práce na Praze 5 je jako vždy plná a živá jako letištní hala. Všichni tu žmoulají v zpocených dlaních svoje pořadová čísla, zatímco na displeji blikají a vzápětí mizí časy odletů a příletů. „Něco nového?“ „Bohužel nic.“ Pořadová čísla se v rukou všech postupně mění v tvrdé kuličky: nemohu se zbavit dojmu, že by bylo záhodno vyhloubit tady vprostřed chodby, hned teď, právě v tuto jednu jedinou neopakovatelnou vteřinu jednoho zimního dne, do špinavého linolea důlek, hlubokou jámu, strašně zející kráter, hrob, a pak padnout na kolena a dát se do hry.

30. ledna 2012

Oslava matčinyých osmaosmdesátin. V rozlehlém smíchovském bytě se hemží bližní a příbuzní, přibližují se a vzdalují do dalších pokojů, a zatímco ke mně dolétají útržky hovorů, žvatlám na malého prasynovce: „Blam-bu-lá, blam-bu-lá...“

„Rampula by se okamžitě měl vzdát svého postu...“

„Ram-pu-lá, ram-pu-lá...“ Post: zaprvé člen vězeňské stráže, zadruhé místo, zaměstnání, zatřetí půst.

„Přímá volba prezidenta? To chceš mít za prezidenta Landu nebo Gotta?“

„Tuplem psot a slot a klopot, ohni hoř a kotli — v klokot!“

Prasynovec se rozvřeští. Sestra zmlkne a vrhá se k němu, ostatní naopak začnou rvát, aby ho překřičeli.

„Všechno rozkradli, hajzlové, a odnese to střední třída!“

Máma se otočí ke mně: „Jo a prosím tě, nezapomeň mi koupit ty tablety na čištění zubní protězy.“

